

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning

(S2019/04168/FST)

Allmänna synpunkter

Det remitterade förslaget innebär att rätten till personlig assistans för hjälp med andning och måltider i form av sondmatning ska bedömas på annat sätt än hjälp med de andra hjälpbehoven som ger rätt till insatsen. Syftet med förslaget är att skydda särskilt skyddsvärda personer. Det gäller framförallt barn som behöver hjälp med andning och måltider i form av sondmatning.

Försäkringskassan är positiv till att en förändring sker för personer som har dessa behov.

Försäkringskassan vill dock framhålla att det finns vissa risker med att endast genomföra mindre ändringar i stället för att se över lagen ur ett helhetsperspektiv. De föreslagna ändringarna skapar inte en lagstiftning som är enkel att tillämpa och medför därför inte heller den önskvärda tydligheten och förutsägbarheten för dem som ska få stöd och service. När endast delar av reglerna för assistansersättningen ändras blir lagstiftningen än mer komplicerad och riskerar att bli än svårare att förstå för den enskilde. För Försäkringskassan försvårar det en enhetlig tillämpning.

För att skapa en enhetlighet för personer som omfattas personkretsen i 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) anser Försäkringskassan att det behövs en fullständig översyn av regelverket. Vid en sådan översyn är det viktigt att regelverket inte innebär risker för att enskilda kan drabbas av återbetalningsskyldighet eller på annat sätt drabbas negativt. Myndigheten anser därför att betänkandet Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen (SOU 2018:88) bör remitteras. Det skulle innebära att det skulle finnas ett underlag för en fullständig översyn av det regelverk som ska ge barn och vuxna i LSS personkrets det särskilda stöd och service som de behöver för att kunna leva som andra.

Ett beslut om assistansersättning gäller tillsvidare. Rätten till assistansersättning kan endast omprövas i den utsträckning som denna rätt har minskat i omfattning på grund av väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den försäkrade (51 kap. 12 § SFB). En omprövning förutsätter att Försäkringskassan får kännedom om förändringen och därför ska ompröva beslutet. Försäkringskassan har inte ett ansvar att följa upp behovet av assistansersättning eller säkerställa att den försäkrade får assistans med kvalitet. Lagstiftningen och systemet som det är utformat i nuläget har inte några inbyggda kontrollstationer, på samma sätt som tidigare så kallade

tvåårsomprovningar. Detta innebär att Försäkringskassan har små möjligheter att identifiera ändringar, kvalitetsbrister eller andra situationer där den enskilde utsätts för fara, utnyttjas eller på annat sätt missgynnas.

Försäkringskassan anser därför att det bör övervägas om det ska införas en reglering i socialförsäkringsbalken att Försäkringskassan ska följa upp behovet av assistansersättning. Ett alternativ är att införa omprovning av rätten till assistansersättning sedan två år förflutit från senaste provningen. Skälen till detta är:

- Hjälp med andning och sondmatning är i grunden en åtgärd enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) (HSL), men kan ligga till grund för bedömningen av rätten till ersättning om åtgärden utförs som egenvård. Under tid med ersättning kan denna bedömning ändras. Idag ligger ansvaret att anmäla ändrade förhållanden till Försäkringskassan på den försäkrade eller dennes ställföreträdare eller den som har tagit emot ersättningen och känner till förändringen. Det är ett stort ansvar som ligger på den enskilde och för vissa personer kan det också vara svårt att förstå innebörden av ansvaret eftersom hjälpbehovet i sig inte ändras. Om inte Försäkringskassan får meddelande om ändrade förhållanden finns risk att assistansersättning betalas ut felaktigt. Det skulle kunna leda till betungade konsekvenser för den enskilde när dessa väl upptäcks och eventuellt resulterar i ett beslut om återkrav.
- För barn varierar behoven ofta i takt med stigande ålder och föräldraansvaret minskar. De förhållanden som är avgörande för rätten till assistansersättning är alltså inte nödvändigtvis konstanta över tid. Det är därför naturligt att rätten till assistansersättning bör kunna följas upp med viss regelbundenhet.

I betänkandet Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen (SOU 2018:88, avsnitt 14.5) finns ett förslag om införande av en bestämmelse om uppföljning av behovet av assistansersättning som kan ligga till grund för lagstiftning.

Det nu remitterade förslaget innebär att hälso- och sjukvården får en central roll i processen för att kunna fastställa rätten till assistansersättningen. Hälso- och sjukvården ska göra en bedömning av om en åtgärd kan utföras enligt HSL eller som egenvård. Eftersom bedömningen görs av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal i varje enskilt fall ligger det ett stort ansvar på hälso- och sjukvården att följa upp barnets behov och vid ändrade förhållanden ompröva dessa bedömningar samt att ansvara för att barnets bästa alltid beaktas. Hälso- och sjukvårdens bedömning får dessutom en avgörande betydelse för den enskildes rätt till personlig assistans. Försäkringskassan är inte involverad i processen eller delaktiga i den bedömning som hälso- och sjukvården gör. Försäkringskassan ansvarar inte för utförandet och bedriver inte heller verksamhet med personlig assistans. Efter bedömningen av rätten till assistansersättning får Försäkringskassan därför inte information om när hälso- och sjukvården gör en ändrad bedömning angående på vilket sätt en åtgärd kan utföras, om inte den enskilde eller den som tagit emot ersättningen anmäler det till Försäkringskassan.

Förslaget innebär därmed en risk att assistansersättning lämnas felaktigt för en åtgärd som utförs enligt HSL eller att en bedömning inte har skett om hjälpen kan utföras som egenvård. Ansvaret för egenvården kan i de flesta fall inte ligga hos *en enda* personlig assistent eftersom hjälpen är så omfattande att det krävs flera personliga

assistenter för att kunna verkställa beslutet om assistansersättning. Det finns även en risk att hälso- och sjukvården inte får kännedom om att nya personliga assistenter anställts vilket innebär att det inte görs någon bedömning av om åtgärden kan utföras som egenvård eller om den ska ske enligt HSL. Det leder till risker för den enskilde om personliga assistenter utför åtgärder som de inte har kompetens att utföra på ett säkert sätt. Försäkringskassan får varje månad in uppgifter om cirka 8 800 personliga assistenter enligt 51 kap. 24 § SFB. Försäkringskassan har ingen möjlighet att kontrollera om en legitimerad yrkesutövare har bedömt om nytillkomna personliga assistenter har den kompetens som krävs för att kunna utföra åtgärden som egenvård. Försäkringskassan efterfrågar endast bedömningen om en åtgärd sker enligt HSL eller som egenvård i samband med den initiala utredningen om bedömningen av rätten till assistansersättning.

Försäkringskassan anser i likhet med Lagrådet (jämför Lagrådets yttrande, bilaga 4 till prop. 2018/19:145 Personlig assistans för hjälp med andning s. 33 ff) att en översyn bör göras och en reglering bör införas av frågan om egenvård i en författning på högre nivå än i en myndighetsföreskrift. I en sådan översyn behöver belysas hur regleringen kring assistansersättning ska utformas för att hantera den förändring som kan ske under tiden med assistans vad gäller om en åtgärd kan utföras – enligt HSL eller som egenvård och samtidigt ensamt vara grund för rätt till personlig assistans.

I förslaget särregleras hjälp med andning och sondmatning på så sätt att hjälpbehov som ryms inom det normala föräldraansvaret ska kunna ge rätt till personlig assistans, både grundläggande behov och andra personliga behov. Försäkringskassan anser att det hade varit att föredra om denna fråga hade hanterats och setts över i den aviserade utredningen om föräldraansvar i övrigt i assistansersättningen.

1 Författningsförslag

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Försäkringskassan avstyrker att 9 a § LSS ändras i enlighet med den föreslagna lydelsen.

Försäkringskassan noterar inledningsvis att den föreslagna ändringen i 9 a § LSS syftar till att kodifiera gällande rätt och införa ett undantag från gällande rätt. Det finns ingen avsikt att förändra gällande rätt utöver införandet av undantag. En naturlig förutsättning för detta tillvägagångssätt är att gällande rätt är någorlunda tydlig och enkel att kodifiera. Enligt Försäkringskassans uppfattning baseras förslagen i promemorian på en inte given tolkning av gällande rätt, se nedan under avsnitt 3. Eftersom det inte är helt klart vad som är gällande rätt bör bestämmelsen inte införas med motiveringen att fråga är om en kodifiering. Förslaget innebär risk att påverka och förändra rättsläget, även om det inte är avsikten. Tolkning av lag utgår främst från lagtextens ordalydelse. Rättsläget är vidare under förändring och Högsta förvaltningsdomstolen har meddelat prövningstillstånd i mål som kan förändra rättsläget under detta lagstiftningsarbete.

Mot bakgrund av svårigheterna att tolka rättsläget ställer sig Försäkringskassan tveksam till förslaget till ändring i 9 a § LSS med motiveringen att fråga är om en kodifiering av praxis, se ytterligare skäl och synpunkter under avsnitt 3.

Försäkringskassan föreslår mot bakgrund av det anförda att den ändrade lagtexten i 9 a § LSS ska ha följande lydelse.

Som hjälp med grundläggande behov enligt första stycket beaktas all hjälp med andning och måltid i form av sondmatning.

2 Bakgrund

2.5.2 För andningshjälp behövs någon som övervakar

I promemorian hänvisas enbart till Vårdprogram för barn med trakealkanyl, 2018 som är ett dokument framtaget för att ge stöd till vårdpersonalen på landets sjukhus så att vården av barn med trakealkanyl inte bara blir säker utan också jämlik. Försäkringskassan anser att avsnittet kring andningshjälp bör kompletteras, så att det beskriver de förutsättningar som krävs för att hjälp med andning ska utgöra ett grundläggande behov enligt 9 a § LSS (jämför prop. 2018/19:145 s. 29). Orsaken till detta är att hjälp med andning enligt förarbetena (prop. 2018/19:145) även kan omfatta andra hjälpmoment kopplat till andningen, dessutom kan behovet av övervakning enligt förarbetena även finnas när det finns risk för lungblödningar. Genom att förarbetena blir tydligare i denna del ökar möjligheten för en enhetlig och förutsebar rättstillämpning. Det är inte lämpligt att lagstiftaren lämnar denna fråga som är av stor vikt för dem som förslaget berör att utvecklas närmare i rättstillämpningen.

3 Samtliga hjälpmoment ska vara assistansgrundande när det gäller andning och sondmatning

Hela hjälpbehovet ska vara assistansgrundande vid andning och sondmatning
Förslaget till ändring i 9 a § LSS (avsnitt 1.2 i promemorian) innebär att det för samtliga grundläggande behov ska göras en bedömning av om behovet av hjälp är tillräckligt privat och integritetsnära. I promemorian anges att det är fråga om en kodifiering av gällande rätt och hänvisar till ett antal rättsfall från Högsta förvaltningsdomstolen.

Försäkringskassan anser att det råder en viss osäkerhet om den tolkning som görs i promemorian av gällande rätt i detta avseende är korrekt. Det finns rättsfall som möjligen kan tolkas så, bl.a. RÅ 2009 ref. 57 och HFD 2015 ref. 46. Av t.ex. RÅ 2010 ref. 17 och HFD 2018 ref. 44 framgår dock inte att kravet har tillämpats för de grundläggande behoven kommunicera med andra och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om personen med funktionsnedsättning. Inte heller Högsta förvaltningsdomstolens nyligen meddelade dom i mål nr 1959-19 har förtydligat rättsläget i denna del i någon nämnvärd utsträckning.

Som framgår av Försäkringskassans vägledning 2003:6 om assistansersättning kapitel 9 anser Försäkringskassan att kravet på mycket privat och integritetskänslig karaktär endast avser de grundläggande behoven andning, personlig hygien, måltider och att klä av och på sig. För de övriga grundläggande behoven gäller visserligen också att hjälpen ska vara av en särskild karaktär, men på ett annat sätt. Försäkringskassans nuvarande tillämpning innebär att behov av hjälp med kommunikation som grundläggande behov kräver att den personliga assistenten ska behöva kunskap om kommunikationsformen och om funktionsnedsättningen. Han

eller hon ska även behöva särskild kunskap om personen med funktionsnedsättningen. För att annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper ska vara ett grundläggande behov måste det krävas att assistenten har ingående kunskaper om personen för att kunna utföra hjälpen. Enligt Försäkringskassans uppfattning görs bedömningen på detta sätt även i avgöranden från förvaltningsrätterna och kammarrätterna.

Det är visserligen möjligt att tolka praxis från Högsta förvaltningsdomstolen som att de speciella krav som gäller för behoven kommunikation och "annan hjälp" innebär att hjälpen i praktiken är mycket privat och integritetskänslig. Men Försäkringskassan känner inte till något avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen eller kammarrätterna som visar att det är så praxis ska tolkas. Tolkningen i promemorian speglar alltså inte den tillämpning som görs idag.

Om kravet för samtliga grundläggande behov ska vara att hjälpbehovet ska vara av mycket privat och integritetskänslig karaktär kommer det innebära att Försäkringskassan behöver ändra sin tillämpning avseende kommunikation och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper. Det innebär alltså att Försäkringskassan kommer att göra en prövning av mycket privat och integritetsnära även för kommunikation och "annan hjälp". Det är oklart hur prövningen av mycket privat och integritetsnära ska göras när det gäller hjälp med de behoven eftersom det saknas tydliga avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen. Det går alltså inte att bedöma hur en sådan lagändring skulle tolkas av domstolarna. Rättsläget skulle därmed kunna bli osäkert och behöva förtydligas av Högsta förvaltningsdomstolen.

Författningsförslaget kan innebära att hjälp som idag betraktas som hjälp med grundläggande behov inte längre kommer att göra det. Även det motsatta är möjligt, eftersom olika tolkningar är möjliga. Försäkringskassan anser därför att det är nödvändigt med ett beredningsunderlag som innehåller en konsekvensanalys av förslaget. Möjliga effekter av lagändringen måste övervägas för att beslutsunderlaget ska ta upp möjliga konsekvenser, inte minst för bedömningen av hjälp med de grundläggande behoven kommunikation och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper.

Försäkringskassan noterar även att det för närvarande finns ett mål som Högsta förvaltningsdomstolen meddelat prövningstillstånd i. Det handlar om innebörden av uttrycket "annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade" i 9 a § LSS, mål nr 3757-18. Rättsläget kan alltså förändras under arbetet med detta lagstiftningsärende.

För att lagstiftningen ska bli enkel att tillämpa och att det ska finnas en förutsägbarhet i vad som kan ge rätt till personlig assistans anser Försäkringskassan att det behöver förtydligas om det finns åtgärder som anses utföras före eller efter övervakning på grund av risk för kvävning eller lungblödning som per definition ingår i hjälp med andning som grundläggande behov. Detta behövs för att avgränsa behovet på samma sätt som Högsta förvaltningsdomstolen avgränsade behovet sondmatning i HFD 2018 ref. 21.

Kan hjälpbehovet vara hur litet som helst?

I promemorian hänvisas till RÅ 2009 ref. 57 och HFD 2018 ref. 13. Det som framgår av dessa rättsfall om förutsättningarna för att beviljas personlig assistans framställs som en generell princip vid bedömningen av vad som ger rätt till personlig assistans. Försäkringskassan anser att denna princip enbart är tillämplig för bedömningen om rätten till insatsen "biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans" enligt 9 § 2 LSS. Det vill säga beslutad insats av en kommun. Om denna princip anses generell och även ska tillämpas på beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. SFB kommer det att innebära en ändrad tillämpning hos Försäkringskassan. Försäkringskassan anser att det delade huvudmannskapet av insatsen personlig assistans där omfattningen av de grundläggande behoven är avgörande förutsätter att Försäkringskassan beräknar behovet personlig assistans för grundläggande behov trots att omfattningen i sig är av mycket begränsad omfattning.

4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Försäkringskassan anser att lagändringarna bör träda i kraft vid tidigast möjliga tidpunkt, vilket borde kunna vara tidigare än den 1 juli 2020. Genom ett tidigare ikraftträdande tas målgruppens intressen bättre tillvara.

5 Konsekvensanalys

Försäkringskassan anser att konsekvensanalysen även borde beröra konsekvenser för aktörerna inom hälso- och sjukvården eftersom de är centrala aktörer vid bedömningen av om en åtgärd kan utföras som egenvård.

5.1 Konsekvenser för statens finanser

Försäkringskassan anser att beräkningarna i promemorian sannolikt är underskattade men delar uppfattningen att det är svårt att uppskatta hur många personer som kommer att ansöka om och beviljas assistansersättning med anledning av förslagen till lagändring i promemorian.

Försäkringskassan anser att antagandet i promemorian om antalet personer som kommer att beviljas assistansersättning på grund av behov av hjälp med sondmatning sannolikt är underskattat. Detta eftersom antagandet endast baseras på en aktgranskning som gjordes av Försäkringskassan 2017. Underlaget för granskningen var ett urval av avslag på förstagsansökningar, där avslagen var en följd av att hjälpen med det grundläggande behovet i genomsnitt inte översteg 20 timmar i veckan. Antalet som kostnadsberäkningen i promemorian bygger på gäller dessutom endast avslag under ett enskilt år, varför antalet som kan komma att bli beviljade assistansersättning i praktiken sannolikt kommer bli högre än antagandet i promemorian – vilket skulle medföra att även den årliga kostnaden blir högre. Försäkringskassan bedömer dessutom att antalet är underskattat eftersom antalet bara baseras på personer som tidigare ansökt men som har fått avslag. Det kan finnas personer som är införstådda med rådande reglering och istället för att ansöka om assistansersättning därför har ansökt om kommunalt stöd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller LSS, personer som nu kan komma att ansöka om och bli beviljade assistansersättning.

Vidare kommer sannolikt förslaget om ett ändrat föräldraansvar vid sondmatning innebära att ytterligare personer (än vad som antas i promemorian) blir beviljade

assistansersättning. Om föräldraansvaret inte längre ska beaktas vid sondmatning kan den grupp som idag inte har assistansersättning på grund av föräldraansvar ansöka om och bli beviljade assistansersättning. Det är dessutom troligt att barn under 12 år som idag är beviljade assistansersättning kommer att ansöka om fler timmar eftersom föräldraansvaret inte ska beaktas. Försäkringskassan saknar möjlighet att mer precist uttala sig om hur många personer och antal timmar detta skulle kunna röra sig om.

Kostnaderna i promemorian har beräknats utifrån att timbeloppet är 304 kronor och 50 öre per timme. Det skulle kunna vara så att hjälp med andning och sondmatning förutsätter assistenter med högre lön och att det skulle finnas särskilda skäl till ett högre timbelopp. Försäkringskassan kan inte uttala sig om hur många personer detta skulle kunna röra sig om. Kostnaderna skulle därmed kunna bli högre än som beräknats i promemorian.

Vad gäller kostnaderna för personer som behöver hjälp med andning baseras de på beräkningar i proposition 2018/19:145. Utifrån att det i promemorian föreslås att andningen kan ge rätt till personlig assistans oavsett dess karaktär, att samtliga hjälpmoment ska vara assistansgrundande och att föräldraansvaret inte kommer att beaktas för behovet är det troligen en underskattning att det skulle röra sig om 50 personer. Försäkringskassan är även av uppfattningen att beräkningarna i proposition 2018/19:145 är underskattade eftersom införandet av andning som ett grundläggande behov innebär en vidare tillämpning jämfört med innan HFD 2015 ref. 46. Det beror på att hjälpen inte förutsätter behov av ingående kunskaper om personen med funktionsnedsättning.

5.3 Konsekvenser för den assistansberättigade, familjer och anhöriga

Försäkringskassan konstaterar att lagändringen som föreslås i 51 kap. 6 § SFB innebär att föräldraansvar kommer att bedömas annorlunda för assistansersättning än för omvårdnadsbidrag (22 kap. 5 § SFB). Det diskuteras inte i promemorian om detta kan medföra några effekter för barnfamiljer.

5.5 Konsekvenser för Försäkringskassan

De förslagna ändringarna bedöms generera ett ökat antal ansökningar och därmed en ökad administrativ kostnad för Försäkringskassan. Till detta kommer även den förväntade ökningen av ansökningar till följd av lagändringen som trädde i kraft 1 november 2019. Mot bakgrund av tidigare angivna skäl är det dock svårt att mer specifikt uttala sig om ökningens storlek men den bedöms inte vara sammantaget försumbar.

I promemorian anges att handläggningskostnaden per ärende kan bli lägre med tanke på att det bör bli enklare att beräkna antalet timmar för assistansersättning. Detta är inte helt osannolikt men Försäkringskassan vill belysa de konsekvenser som finns för Försäkringskassan men även för den enskilde i de fall som den försäkrades alla beviljade assistanstimmar är hänförligt till behovet av hjälp med andning.

Ett barn som exempelvis har trakealkanyl och är beviljad övervakning på grund av risk för kvävning kan parallellt få hjälp med sådana behov som i sig är assistansgrundande men som Försäkringskassan inte ska bedöma och beräkna tid för som ett separat grundläggande behov. När övervakningen övergår från att utföras

som egenvård till hälso- och sjukvård enligt HSL blir den försäkrades rätt till assistansersättning omprövad på grund av ett väsentligt ändrat förhållande. Vid en sådan omprövning ska Försäkringskassan enbart ompröva de timmar som träffas av förändringen. I en situation då den försäkrades alla beviljade assistanstimmar är hänförligt till behovet av hjälp med andning och hjälpen övergår från att utföras som egenvård till hälso- och sjukvård enligt HSL innebär det att den försäkrade inte längre har rätt till assistansersättningen. I en sådan situation behöver den försäkrade göra en ny ansökan om assistansersättning för de andra behoven som är assistansgrundande men som Försäkringskassan inte har bedömt och beräknat tid för i beslutet. En sådan situation innebär en högre kostnad för Försäkringskassan och skapar även en otrygg situation och ytterligare en ansökningsprocess för den försäkrade. Åtgärder kan övergå från att helt eller delvis utföras som egenvård till att helt eller delvis utföras enligt HSL gång på gång, även oberoende av förändringar i den enskildes behov. Problematiken kan alltså uppstå flera gånger.

6 Författningskommentarer

6.1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Försäkringskassan önskar förtydligande både vad som avses med *åtgärder som är nödvändiga* för att hjälp med andning ska kunna ges och *i samband med måltider i form av sonmatning*. Beskrivningen i promemorian tar upp förhållandevis självklara exempel på vad som ska omfattas. Det saknas dock en avgränsning mot t.ex. inköp av medicintekniska produkter och kontakter med hälso- och sjukvården. Sådana åtgärder kan vara nödvändiga. Om sådana åtgärder inte ska omfattas bör det förtydligas. Ett förtydligande bör även ske av om åtgärderna måste ske tillsammans med den enskilde, jämför HFD 2017 ref. 17.

6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Förslaget till författningstext i 9 a § LSS *när det gäller andning och måltider i form av sonmatning ska dock hjälpbehovet beaktas oavsett dess karaktär*. I promemorian anges att hela hjälpbehovet (dvs. samtliga hjälpmoment) ska vara assistansgrundande för andning och måltider i form av sonmatning. Det anges också att hjälpbehovet ”beaktas” vilket innebär att det ger rätt till personlig assistans, såvida inte något annat följer av en annan bestämmelse eller rättsprincip. Dessutom framgår att en rätt till personlig assistans förutsätter t.ex. att behovet av stöd avser personlig assistans i den mening som detta begrepp har enligt förarbeten och praxis. Försäkringskassan anser att frågan om i vilken utsträckning hjälp med andning och sonmatning ska beaktas vid dubbelassistans fortfarande är otydlig. Enligt RÅ 2010 ref. 53 ska vid prövning av rätten till assistansersättning för grundläggande behov även beaktas dubbelassistans. Det är inte tydligt om kraven enligt nuvarande tillämpning av dubbelassistans – att det enbart gäller preciserade hjälpbehov – fortfarande ska gälla.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Nils Öberg i närvaro av avdelningschef Marie Axelsson, ställföreträdande rättschef Gerda Lind och rättslig expert Catharina Brodd, verksamhetsutvecklare Signe Holmlund Armerin, den senare som föredragande.

Nils Öberg

Signe Holmlund Armerin